

Jocs paralímpics : passat, present i futur

Tony Sainsbury

Col·lecció Lliçons Universitàries | 15

Centre d'Estudis Olímpics
Universitat Autònoma de Barcelona

Aquesta obra ha estat publicada com a part del projecte educatiu del Centre d'Estudis Olímpics (CEO-UAB), *Lliçons universitàries olímpiques*, promogut a través de la Càtedra Internacional d'Olimpisme (CIO-UAB). El projecte té com a objectiu oferir l'accés en línia a textos elaborats per experts internacionals i dirigits a estudiants universitaris i professors que tracten sobre les principals temàtiques relacionades amb els Jocs Olímpics.

Aquesta obra està subjecta a la llicència Reconeixement-No comercial-Sense obres derivades 2.5 Espanya de Creative Commons. Ets lliure de copiar, distribuir i comunicar públicament l'obra, sempre que reconegues l'autor i editor, no sigui utilitzada per a finalitats comercials o generi una obra derivada d'aquesta.

Per citar aquest document, pots usar la referència:

Sainsbury, Tony (2010): *Jocs Paralímpics: present, passat i futur: lliçó sobre Olimpisme* [article en línia]. Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics (UAB). Càtedra Internacional d'Olimpisme (CIO-UAB). [Consulta: dd/mm/aa]
<http://ceo.uab.cat/pdf/sainsbury_cat.pdf>

© Del contingut, 2004 Tony Sainsbury
© De l'edició, 2010 Centre d'Estudis Olímpics (CEO-UAB)

ISBN: 978-84-693-6231-0

Sumari

1. Inicis	.....	5
2. El desenvolupament paralímpic	.....	5
3. Els esports paralímpics	.....	9
4. La infraestructura dels Jocs Paralímpics	.....	11
5. Temes i reptes	.....	14
6. Conclusions	.....	16
Bibliografia	.....	18
Lectures complementàries	.....	18
Llocs web d'interès	.....	19

1. Inicis

El mateix dia de la cerimònia inaugural dels Jocs Olímpics de Londres 1948, es va celebrar l'esdeveniment esportiu Stoke Mandeville al nord de la capital anglesa, en una vila prop de la població d'Aylesbury. Com a esdeveniment esportiu, no va ser res d'especial. Hi havia dos equips que estaven formats per 14 homes i 2 dones, tots ells antics membres de l'exèrcit. A la seva manera, competien "paral·lelament" amb els Jocs Olímpics, tot i que només en un esport, el tir amb arc. No obstant això, hi havia una clara diferència entre els dos jocs dels esportistes: els atletes de Stoke Mandeville competien amb aparatoses cadires de rodes, atès que havien patit algun tipus de lesió de columna vertebral.

L'any següent, el 1949, sis equips van viatjar a Stoke Mandeville per a competir en tres esports, fins i tot el *netball*, que es tracta d'un esport semblant al bàsquet. Anys més tard, els equips internacionals visitants, que esperaven trobar unes bones instal·lacions de bàsquet, es van endur una desil·lusió en veure que només hi havia un pal i una xarxa. En el discurs de clausura, el fundador d'aquest moviment embrionari, davant un grup de persones importants, va declarar que l'esdeveniment aconseguiria la mateixa fama mundial dels Jocs Olímpics però per a homes i dones discapacitats.

En els Jocs Paralímpics, el nom del fundador és equivalent al de De Coubertin en els Jocs Olímpics. Es tracta de Ludwig Guttmann, que després va ser nomenat cavaller per la reina Isabel II d'Anglaterra.

Guttmann va arribar a Anglaterra amb la seva família entre els primers refugiats de les polítiques nazis de Hitler quan era un neurocirurgià de renom, entusiasta i amb algunes idees molt revolucionàries en el tractament de lesions de medul·la espinal. La seva visió incloïa la cura individualitzada i una avaluació clínica durant els primers dies després de la lesió. Complementava aquesta metodologia amb la decisió de tornar a encendre la flama de l'esperit desolat d'aquelles persones traumatitzades. I Guttmann va triar l'esport a fi de dur a terme el seu objectiu. A més a més, va canviar radicalment una estadística esgarrifosa: l'índex de supervivència d'1,10 el 1940 va passar a 9,10 el 1950.

Actualment, l'esport encara s'utilitza en molts tipus de rehabilitació pel mateix motiu. No obstant això, per a milers de persones d'arreu del món que conviuen cada dia amb la seva discapacitat, l'esport s'ha convertit en un element més en les seves vides quotidianes. El seu rendiment i els seus èxits són comparables als dels seus col·legues sense discapacitat, i arriben al zenit en els Jocs Paralímpics, una exhibició equivalent als Jocs Olímpics, tal com Poppa, el sobrenom familiar de Guttman, va preveure.

2. El desenvolupament paralímpic

El desenvolupament de la competició

En el curt espai de temps d'una Olimpíada, els Jocs Nacionals de Stoke Mandeville van atreure centenars d'atletes amb lesió de medul·la espinal. L'any dels Jocs Olímpics de Hèlsinki 1952 ja tenien un aire internacional en el moment que 4 atletes i 2 preparadors dels Països Baixos van participar en el que es coneixeria arreu del món com la "Llar de l'esport amb discapacitat". Stoke Mandeville va adquirir una aura semblant a la de la ciutat d'Olímpia de Grècia. I pot ser que encara més, perquè era un lloc real que oferia oportunitats reals per a provar el "triomf de l'esperit humà", tal com proclamaria el futur lema dels Paralímpics d'Atlanta 1996. Durant 50 anys, els atletes amb discapacitat de tot el món van participar a Stoke Mandeville com si fos una insígnia d'honor.

En els vuit anys posteriors, els esdeveniments nacionals i internacionals van créixer ràpidament tant pel que fa als equips i països presents, com al nombre d'atletes i els esports que s'oferien. Els missatges clínics de Guttman sobre la importància de l'esport van arribar fins als racons més amagats del món. Aquests missatges van tenir tant d'èxit que, en algunes regions, l'esport dirigit a persones discapacitades estava millor organitzat i estructurat que el de la comunitat en general, atès que les autoritats sanitàries i les infraestructures hospitalàries sovint donaven suport a aquestes beneficioses activitats justificades mèdicament.

Les paraules del fundador el 1949 mai no el van abandonar i el 1960 va convèncer un amic i col·lega italià de celebrar els primers Jocs Internacionals fora de Stoke Mandeville, concretament a Roma, per coincidir amb els Jocs Olímpics d'aquell any. Aquells Jocs es van anomenar els Primers Jocs Paralímpics i hi van participar 21 països i 400 atletes en 13 esports.

Cal destacar que en aquell moment no hi havia proves de pista, probablement perquè les pistes eren, en general, de material tou i ningú no volia competir en les rònegues cadires que utilitzaven en el dia a dia. De l'organització d'aquests primers Paralímpics es va encarregar la Unitat Espinal d'Ostia amb el suport de l'Institut Nacional Italià d'Assegurances (INAIL), que lluita contra els accidents a la feina, i el Comitè Olímpic Nacional d'Itàlia (CONI).

La taula següent mostra el creixement dels Jocs Paralímpics. Per diversos motius, el fet que les Olimpíades coincidissin no es va conservar després de Roma 1960 i Tòquio 1964. No obstant això, els Jocs van continuar i el 1988, gràcies a l'enorme crèdit dels coreans, els VIII Paralímpics es van celebrar en un entorn autènticament olímpic i aquest patró s'ha mantingut fins avui dia. El nou acord amb el Comitè Internacional Olímpic (CIO) assegura aquesta continuïtat en el futur.

Jocs Paralímpics d'estiu				
Any	Lloc	Núm. de nacions	Núm. d'atletes	Seu olímpica
1960	Roma	23	400	Roma
1964	Tòquio	22	390	Tòquio
1968	Tel Aviv	29	750	Mèxico
1972	Heidelberg	42	1004	Múnic
1976	Toronto	40	1560	Montreal
1980	Arnhem	42	2000	Moscou
1984	Stoke Mandeville i	41	1100	Los Angeles
	Nova York	45	1750	
1988	Seül	61	3500	Seül
1992	Barcelona	82	3500	Barcelona
1996	Atlanta	83	4000	Atlanta
2000	Sidney	123	4000	Sidney

No gaire temps després, es van celebrar els primers Jocs Paralímpics d'hivern, tot i que ara ja han trobat el seu lloc en el calendari de l'esport d'alt rendiment.

Jocs Paralímpics d'hivern				
Any	Lloc	Núm. de nacions	Núm. d'atletes	Seu olímpica
1976	Ornskoldsvik	17	250	Innsbruck
1980	Geilo	18	350	Lake Placid
1984	Innsbruck	22	401	Sarajevo
1988	Innsbruck	22	398	Calgary
1992	Tignes	24	475	Albertville
1994	Lillehammer	31	512	Lillehammer
1998	Nagano	32	571	Nagano
2002	Salt Lake City	36	416	Salt Lake City

Desenvolupament del marc institucional

A mesura que es desenvolupava aquest moviment per a atletes amb lesió de medul·la espinal, també augmentava la demanda de competicions d'àmbit nacional i internacional entre persones amb altres discapacitats. A petició de la World Veterans Federation, amb seu a París, el 1961 es va celebrar una trobada de dirigents en l'àmbit dels esports per a discapacitats. Aquesta trobada va crear el moviment esportiu per a discapacitats International Sports Organisation for the Disabled, ISOD, (Organització Esportiva per a Discapacitats). D'aquesta manera, ara existeixen dues federacions internacionals, la International Stoke Mandeville Games Federation, ISMGF, (Federació Internacional dels Jocs de Stoke Mandeville), que s'encarrega de vetllar pels interessos dels atletes amb lesió de medul·la espinal, i la ISOD, que vetlla pels interessos dels atletes amb altres discapacitats físiques.

No obstant això, no va ser fins al cap de quinze anys que, a Toronto 1976, els primers atletes sense lesió de medul·la espinal van participar en els Paralímpics, amb proves que optaven a medalla per a atletes cecs i amb amputacions. A la dècada dels 80, es van crear dues federacions noves, la CP-ISRA per a atletes amb paràlisi cerebral i la IBSA per a atletes amb discapacitats visuals. Tal com s'ha dit, els atletes cecs van participar per primera vegada el 1976 i els atletes amb paràlisi cerebral van aparèixer als Paralímpics d'Arnhem 1980, tot i que eren un grup petit. Al començament de la dècada dels 90, es va crear la INAS-FMH (International Association for Persons with Mental Handicap) per a satisfer les necessitats dels atletes d'èlit amb retard mental. La INAS-FMH és una organització diferent de l'organització dels Special Olympics que s'encarrega de tot el grup i la seva filosofia es basa en la participació

i en la diversió abans que en els resultats d'alt nivell. Aquesta nova federació va intentar participar en els Paralímpics de Barcelona 1992, però la proposta va arribar massa tard, per la qual cosa van organitzar una exitosa trobada a Madrid aquell mateix estiu. Finalment, aquests atletes van debutar en els Paralímpics d'Atlanta 1996.

No obstant això, immediatament a partir d'Arnhem 1980, les distincions entre aquestes federacions esportives per a atletes amb discapacitat ja havien minvat pel que fa al model esportiu prevalent, en què cada discapacitat competia en un esport diferent, per donar lloc a un moviment que estava més conforme amb l'esport tradicional, és a dir, una estructura d'esport per esport. La gènesi d'aquesta evolució (alguns encara afirmen que es tracta d'una revolució) era el desig d'un dels esports estrella: el bàsquet en cadira de rodes, que permetia que tots els jugadors de bàsquet, malgrat la seva discapacitat, poguessin representar el seu país de manera internacional. Els Paralímpics de 1980 van ser els últims Jocs en què només van participar atletes amb lesió de medul·la espinal en les competicions de bàsquet en cadira de rodes.

Fins llavors, altres jugadors que no tenien una lesió de medul·la espinal només podien participar en competicions nacionals, és a dir, els atletes amb altres discapacitats només podien jugar en els seus equips locals i no podien representar el seu país. El propulsor d'aquest canvi va ser la "classificació funcional" que, en lloc d'avaluar a cada atleta segons la seva discapacitat, l'avaluava segons les seves altres habilitats potencials. Es va tenir molta cura en no penalitzar els atletes per les conseqüències del seu entrenament, però eren valorats pel potencial motricitat/moviment que tenien arran de la seva discapacitat i no per allò que no podien fer.

En el nucli d'aquest sistema estava i està l'observació de l'atleta actiu en l'esport que practica a fi de dur a terme aquestes avaluacions decisives. Antigament, és a dir, amb el sistema antic, els atletes van rebre una classificació per a tots els esports durant molts anys sense tenir en compte el funcionament de cada esport. Es va estendre un sentiment d'injustícia entre els atletes, i les errades i les trampes eren habituals, de manera que el sistema d'avaluació de la discapacitat va perdre tota la seva credibilitat. El nou mètode va eliminar d'una vegada per sempre les cues dels atletes en les competicions importants per realitzar-se les proves

mèdiques: era un procediment tan humiliant com la desacreditada comprovació de sexe en els primers Jocs Olímpics.

Altres factors van accelerar aquest procés. En primer lloc, l'augment del desig dels atletes d'especialitzar-se en un únic esport i no sentir-se obligats a participar en 4 o 5 esports a nivell internacional. No obstant això, la realitat és ben diferent: les primeres competicions no haurien tingut un programa esportiu viable si no hagués hagut aquest excés de participació.

El segon factor eren les reclamacions que es feien al programa esportiu dels Jocs Paralímpics, a la seva credibilitat i al valor d'una medalla paralímpica. En els Jocs Paralímpics de Seül 1988, es van atorgar 800 medalles d'or, tot i que el 30% es va refutar als Jocs Olímpics.

Un dels resultats d'aquest nou mètode de classificació va ser la possibilitat de fusionar grups de discapacitats d'una manera funcional i, per tant, començar el procés de reducció del nombre de competicions. D'aquesta manera, creixeria el valor de les medalles i el nivell de la competició. Un tercer factor important va ser la creació del Comitè Paralímpic Internacional el 1989, la qual cosa va donar més força a aquest procés, atès que molts dels no fa gaire creats Comitès Paralímpics Nacionals van establir aliances amb els seus comitès olímpics nacionals i els organismes esportius nacionals. Aquest impuls va aconseguir un nou reconeixement en la relació amb les organitzacions nacionals d'esport per a persones amb discapacitat i/o les federacions esportives internacionals que equivalen a aquests esports discapacitats.

El model que cada vegada més s'adopta avui dia és l'assimilació dels atletes d'alt nivell amb una discapacitat en els programes esportius nacionals específics dels seus països. Els que encapçalen aquest sistema són el Canadà, la Gran Bretanya, Austràlia, Suècia i els Països Baixos. No obstant això, les organitzacions nacionals i internacionals d'esports per a discapacitats continuen sent les millors agències de contractació d'atletes i les millors organitzacions de desenvolupament per a nous atletes; no hi ha un equivalent en l'esport sense discapacitat.

Com a part d'aquesta evolució, no hauríem d'oblidar una altra tendència que sorgeix: l'atleta amb alguna discapacitat que ha aconseguit entrar en els equips nacionals sense discapacitat

gràcies als seus esforços i mèrits propis. Per exemple, Ajibola Adeoye de Nigèria, que és un atleta amb un braç amputat, en atletisme; Trisha Zorn dels Estats Units, que és una atleta invident, en natació; i Paola Fantato d'Itàlia en tir amb arc, que és una atleta que va en cadira de rodes i que no tan sols va guanyar-se un lloc en l'equip nacional sinó que a més va competir en els Jocs Olímpics d'Atlanta i, al cap d'unes setmanes, en els Paralímpics.

3. Els esports paralímpics

El programa dels Jocs Paralímpics ha evolucionat amb el pas dels anys i, com els Jocs Olímpics, té les seves anècdotes històriques. Mentre que alguns esdeveniments olímpics moderns encara sorprenen a aquells que no estan informats, no es pot comparar amb les mirades d'incrèdilitat de la gent quan va saber que les medalles d'or olímpiques s'atorgaven abans a competicions com ara la pujada de corda sincronitzada o l'estirada de corda. Els antics Jocs Paralímpics atorgaven medalles en una prova denominada amb anglès *dartchery*, que és una variant dels dards però es juga amb fletxes i arcs, i també unes proves denominades *precision javelin* i *precision club*, en les quals hi havia una diana semblant a la dels dards marcada a l'herba i es jugava amb javelina i un altre tipus del pal. Una altra prova que molts troben a faltar és la denominada *wheelchair slalom*, una competició en la qual els esportistes en cadira de rodes baixaven per una pista amb pals de colors que indicaven els moviments cap endavant i cap endarrere, els pendents de pujada i de salt, etc. El guanyador, com a l'eslàlom alpi, era el corredor que aconseguia arribar al final en el menor temps possible. Per curiositat, alguns dels antics programes nacionals de pista i camp dels Estats Units oferien el salt d'obstacles en cadira de rodes.

En la taula següent es descriu detalladament el programa dels Jocs Paralímpics d'estiu:

Esports del programa olímpic	Esports adaptats	Esports per a discapacitats
Atletisme de pista i camp	Tennis en cadira de rodes	Boccia (CP-ISRA)
Natació	Bàsquet en cadira de rodes	Rugbi en cadira de rodes
Vela	Futbol (CP-ISRA & IBSA)	Goalball (IBSA)
Equitació	Voleibol asseguts	
Ciclisme		
Halterofília		

Bàsquet (INAS-MFH)
Judo (IBSA)
Tir
Tir amb arc
Tennis de taula

El programa dels Jocs Paralímpics d'hivern inclou:

Competicions alpines: descens i les diverses disciplines de l'eslàlom per a les diferents discapacitats. Per exemple:

- Esquiadors amb discapacitat en un braç o en una mà, amb o sense pals.
- Esquiadors amb una cama que utilitzen pals amb esquís petits.
- Esquiadors asseguts en un seient amb amortidors que se subjecta a un esquí i porten uns pals més curts.
- Esquiadors amb discapacitat visual que han de ser guiats per les pistes per un esquiador personal vident.
- Altres esquiadors que no tenen discapacitat visual però que poden tenir discapacitats de coordinació a causa d'una paràlisi cerebral, per exemple.

Competicions nòrdiques: esquí de fons amb diferents distàncies i per a tots els grups de discapacitats que utilitzen equipaments semblants als d'esquí alpí però amb algunes modificacions. Per exemple:

- Per a l'esquiador assegut, el seient se subjecta a dos esquís a fi de facilitar l'equilibri.
- Per al biatleta amb discapacitat visual amb guia, la disciplina del tir es realitza amb un rifle modificat que es basa en principis acústics en lloc de la línia de vista.

Hoquei sobre gel en trineu:

En aquest esport dinàmic, també es viuen les empentes i les topades que hi ha en els jocs que es juguen dempeus. Els jugadors seuen en trineus adaptats amb dos patins que se subjecten per sota, la qual cosa els aixeca uns centímetres sobre el gel. Els estics d'hoquei es dobleguen per a impulsar el disc de cautxú dur i a ells mateixos, atès que els mànecs

tenen un punt que els permeten moure's pel gel: l'acció és semblant a la d'un esquiador alpí quan surt de la porta de sortida i utilitza els pals d'esquiar per a guanyar velocitat.

***Curling*, esport que consisteix a fer lliscar pedres planes sobre el gel, per a atletes en cadira de rodes.**

Aquesta llista d'esports paralímpics sempre està en revisió constant, i també els esports han de demostrar un seguiment internacional. El *lawn bowling* (bitlles sobre herba), esport de la Commonwealth, i el *standing volleyball for amputees* (voleibol dempeus per a amputats) són dos exemples actuals d'esports exclosos del programa d'estiu, a més a més del *ice sledge racing* (curses de trineu sobre gel), que també el van treure del programa d'hivern després de Nagano 1998 perquè van ser molts pocs els països que el van seguir. Tanmateix, també entren esports nous als programes, com ara el *women's powerlifting* (halterofília femenina) als Jocs d'estiu i el *wheelchair curling* (*curling* en cadira de rodes) als Jocs d'hivern.

El Comitè Paralímpic Internacional (CPI) és conscient de la necessitat de protegir i augmentar les competicions per a dones i atletes amb una discapacitat greu, per la qual cosa ha creat diferents comissions que tenen una influència important en el programa dels Jocs Paralímpics, de manera similar a la del programa de competicions femenines en els Jocs Olímpics.

Llevat que s'acordi d'una altra manera, la majoria dels esports que s'han esmentat tenen modalitats per a aquells que tenen discapacitats físiques i visuals. Alguns esports s'han dissenyat tenint en compte una única discapacitat, per exemple, la *boccia*, que és un esport semblant a la petanca que juguen els atletes amb paràlisi cerebral i que necessita una gran habilitat i capacitat de concentració. Les competicions estrella dels Jocs d'estiu són les proves d'atletisme, natació i el bàsquet en cadira de rodes.

Una part de la discussió sobre el programa actual en el Moviment Paralímpic gira al voltant de la inclusió completa. Fonamentalment, si els atletes amb discapacitats poden competir a nivell olímpic en alguns esports, per què s'ha de conservar un programa en el programa paralímpic? El tir i el tir amb arc són dos dels exemples més esmentats.

Un programa esportiu no té valor tret que tingui espectadors, per tant, cal que els comitès organitzadors dels Jocs Paralímpics prestin atenció en aquest àmbit. En tots els Jocs des de 1988 en què s'utilitzen instal·lacions olímpiques, la natació sempre ha gaudit de molt de públic; el bàsquet en cadira de rodes va atreure 15.000 persones al dia durant deu dies a Sidney; en hoquei sobre gel en trineu a Salt Lake City, quan els Estats Units van arribar a la final, les entrades es van esgotar. Les raons d'aquest augment de la consciència, de l'interès i del suport del públic en les competicions paralímpiques es deu a la cobertura dels mitjans de comunicació, perquè cada vegada hi havia més empreses estrangeres que demanaven la retransmissió des del lloc on se celebraven els Jocs. Per exemple, en els dos últims Jocs Paralímpics d'estiu, la BBC de la Gran Bretanya cada nit, en hores de màxima audiència, emetia un programa que resumia els fets més destacats del dia, la qual cosa va provocar un fort augment de l'audiència.

Els Jocs més immediats, a Atenes i Torí, gaudiran de la mateixa presentació professional que els Jocs Olímpics, un altre factor important per a garantir el futur d'aquest important festival d'esports d'alt rendiment: els Jocs Paralímpics.

4. La infraestructura dels Jocs Paralímpics

En aquest document, la paraula "infraestructura" té a veure amb tots els avenços físics i de planificació que requereixen una atenció especial per part del comitè organitzador dels Jocs Paralímpics, a part de la seu de la competició. Com que cada vegada és més freqüent que els comitès organitzadors dels Jocs Olímpics i dels Paralímpics siguin els mateixos, les característiques específiques dels Jocs Paralímpics necessiten una consideració anticipada si no es vol que s'acumuli cap modificació o despesa important durant la transició dels dos esdeveniments. En aquesta descripció, no s'inclou la preparació de les instal·lacions esportives que, a grans trets, només necessiten una lleugera modificació. Els esports addicionals que són específics dels Jocs Paralímpics exigeixen espai per a les competicions i per als espectadors, tot i que es pot adaptar ràpidament perquè hi ha espai en excés en les instal·lacions olímpiques.

Aquest aspecte de la infraestructura es pot resumir de la manera següent:

- Activitat funcional com la vila i els serveis de transport.
- Serveis de suport com el màrqueting, la venda d'entrades, els programes educatius i la formació de personal i voluntaris.
- Processos de planificació com les arribades i les sortides, així com les cerimònies principals.

Els **serveis de transport** són especialment crítics, malgrat la mida o el prestigi de l'esdeveniment. Els comitès organitzadors dels Jocs Paralímpics que s'han creat no fa gaire han signat contractes de col·laboració amb agències governamentals i proveïdors de transport públic per a garantir les millors solucions possibles amb vehicles accessibles, la qual cosa es pot convertir en un llegat per a les comunitats després dels Jocs.

No és estrany que els autobusos amb una plataforma elevadora no figurin en aquest aspecte, atès que proporcionarien un ús limitat a les grans comunitats que han de prestar el seu servei després dels Jocs. Per aquest motiu, els comitès organitzadors dels Jocs Olímpics treballen dur amb els seus socis per a adquirir autobusos amb entrades i sortides adaptables o que tinguin un eix baix. Els avantatges d'aquest mètode són que els Jocs Paralímpics aprofiten aquest ampli ventall de facilitats durant l'esdeveniment i després, a llarg termini, es beneficien els pares amb cotxets, els que van molt carregats, la comunitat discapacitada en general, les persones grans i tots aquells que tenen problemes de mobilitat permanent o temporal. Les seues olímpiques o paralímpiques han justificat les despeses que s'han produït en el transport adaptat en un curt període de temps a causa de les necessitats paralímpiques urgents, atès que les inversions estaven planificades per a un període d'anys més llarg.

La preparació (conversió) de la vila olímpica en la **vila paralímpica** continua sent el repte més important. Idealment, té molta lògica incloure especialistes paralímpics, experts en accessibilitat o arquitectes en necessitats especials en diverses qüestions de la planificació des d'un bon començament. No obstant això, aquests especialistes cal que siguin "realistes aplicats": no és just que un comitè organitzador esperi que estiguin per sobre de tot per poder rectificar tots els oblitats en els temes d'accessibilitat d'anys enrere. Pel que fa, però, a la nova construcció, no tenen excusa i han de proporcionar els exemples de les millors pràctiques.

A diferència del transport, aquest desenvolupament fix, que comença amb la seva construcció, mostra que és complex i car de modificar. Les històriques reticències dels planificadors per incloure a aquests especialistes en una primera fase del procediment és la creença que les conseqüències de la incorporació de les necessitats paralímpiques simplement s'afegiran a allò que ja és una enorme despesa d'inversió.

Sembla que no s'adonen que molts d'aquests requisits pràctics són bons per als usuaris olímpics, paralímpics i membres de la comunitat després dels Jocs. Un exemple és l'ús de les rampes en lloc de les escales: són útils per a tothom i les despeses de construcció són menors.

L'experiència ha demostrat que els Jocs Paralímpics també poden utilitzar (aprofitar) una vila olímpica sense modificacions. Un bon exemple és el que va ocórrer a Roma 1960 i als primers Jocs Paralímpics. Uns quants dies abans de les primeres arribades, es va informar als organitzadors que no podien utilitzar l'allotjament de la vila olímpica equipat amb ascensors, sinó que havien d'utilitzar la part que hi havia escales. En lloc de cancel·lar tot l'esdeveniment, es van cridar els soldats italians perquè portessin els atletes en cadira de rodes a les seves habitacions. Probablement, la normativa sanitària i de seguretat actual de molts països no permetria una solució com aquesta avui dia.

El 95% de les viles olímpiques no requereixen modificacions però, lamentablement, per a aquells que pensen que aquest és un argument per a no fer res, el 5% restant és el més essencial. Si aquests elements no es planifiquen correctament, llavors la vila paralímpica no gaudirà de les facilitats adequades. Existeixen, però, alguns exemples importants d'errades de no fa gaire temps que no convé citar en aquest treball.

La investigació sobre les etapes posteriors als Jocs ha mostrat que es poden identificar com a mínim deu factors crítics essencials en el disseny i la gestió d'una vila paralímpica. Encara que en alguns casos aquests factors semblin generals per a tots, tenen una rellevància concreta quan s'apliquen als atletes paralímpics.

Factors per a una vila paralímpica confortable¹

---

1. Intimitat personal
2. Bona topografia i accés
3. A prop de serveis externs
4. Bons serveis interns
5. Garantia de seguretat i atenció sanitària, i mesures preventives
6. Sense embussos
7. Varietat i disponibilitat de serveis de restauració
8. Higiene en els lavabos i neteja general
9. Serveis d'informació individual
10. Gestió flexible i atenta

Podríem dedicar tot aquest treball a comentar les infraestructures d'una vila, però, per resumir, es comentaran dos exemples ben triats de viles olímpiques i paralímpiques per a comparar i contrastar amb dos dels aspectes que s'han explicat anteriorment.

Barcelona 1992

Quan es van provar aquests criteris amb atletes, després dels Jocs, Barcelona va obtenir una puntuació molt alta: un 44 de 50. Abans de realitzar la prova, l'opinió subjectiva general era que la puntuació devia ser més alta. No obstant això, tot i que la puntuació de Barcelona va ser molt alta en el punt 2, bona topografia i accés, perquè la ubicació a la platja era molt plana, Barcelona va obtenir una puntuació baixa en el punt 10, gestió flexible i atenta.

El personal de Barcelona va ser molt agradable i sempre va estar disposat a ajudar, però molts d'ells, fins i tot alguns responsables sèniors de la vila, no parlaven anglès gaire bé. Quan els atletes es comunicaven amb el personal d'atenció directa, de vegades no proporcionava fàcilment els serveis més senzills. Per exemple, els cambrers dels menjadors, el personal de la neteja o els voluntaris del centre de residents.

---

¹ Es dóna una puntuació que varia entre l'1 i el 5 a cadascun d'aquests deu requisits, de manera que l'1 és el valor més baix i el 5 el valor més positiu. Per tant, els dos exemples que presentarem, amb una puntuació de 44 sobre 50, mostren un alt grau de satisfacció dels atletes amb la Vila, tot i que es va aplicar el mateix model en una altra Vila Paralímpica i la puntuació tan sols va ser de 28 punts.

Sydney 2000

La vila olímpica de Sidney també va aconseguir una puntuació de 44 sobre 50, però per motius ben diferents. Sidney va aconseguir una puntuació molt alta en el punt 10 perquè el personal parlava bé l'anglès i l'havien format per a treballar en un entorn que estava orientat al client. La clau d'aquest mètode era que, sempre que fos possible, les decisions s'havien de prendre en el nivell més baix de l'estructura organitzativa. Aquesta vila, però (sempre n'hi ha un), no va obtenir una puntuació tan alta com Barcelona en el punt 2.

La vila estava situada en un pendent des de Silverwater Road fins a Homebush, on es concentraven les instal·lacions de les principals competicions, fins i tot l'estadi principal. Tot i la ubicació de molts esportistes paralímpics en una part plana de la vila, a Spine Road, i el subministrament d'un bon sistema de transport intern, el IVTS, els pendents van impedir als qui anaven en cadira de rodes o als qui tenien dificultats motrius que poguessin gaudir de la mateixa independència que van tenir a Barcelona.

5. Temes i reptes

Totes les organitzacions esportives del món cada dia fan front a nous reptes. El món canvia tan ràpidament que aquests canvis provoquen recels. Quan aquest fenomen es combina amb les més altes expectatives i ambicions dels atletes egocèntrics de l'elit, l'entorn organitzatiu esportiu és molt fràgil.

El Moviment Paralímpic no està protegit en aquest aspecte. De fet, la notorietat i atenció creixents dels mitjans de comunicació té els seus avantatges i inconvenients. D'una banda, els atletes paralímpics finalment comencen a gaudir del reconeixement dels seus resultats esportius; d'altra banda, l'organització que els dona suport és més susceptible davant les crítiques i les anàlisis negatives. Els perills són a la vista de tothom.

Probablement, un dels aspectes més importants és la protecció del Moviment d'aquells que fingeixen ser atletes discapacitats, ja sigui un periodista com en el cas de Sidney, o bé una altra persona que no tingui una discapacitat física, però veu la participació en els Jocs Paralímpics i la posterior revelació del frau com l'únic mitjà possible per no tenir una vida poc interessant.

És evident que el Comitè Paralímpic Internacional té la responsabilitat de fer tot el que pugui per evitar que aquest abús torni a passar, però, tal com s'esdevé amb tots els sistemes, fins i tot en els més segurs, és difícil defensar-se d'una persona determinada.

La classificació dels atletes, amb implicacions internes i externes, està relacionada amb aquest últim aspecte. L'esport paralímpic mai no gaudirà de la transparència en cada disciplina individual que té el fet d'atorgar una única medalla d'or i, per tant, tenir un únic campió paralímpic. Un dels principis subjacents de l'esport és la competició justa. Els esports s'esforcen en mantenir aquest principi: el judo i la boxa utilitzen classificacions per pes, a més a més de les classificacions per edats. Per tant, generalment es pensa que, en l'esport paralímpic, el desenvolupament del sistema de classificació funcional ha ofert la possibilitat de barrejar diferents grups de discapacitats, de manera que augmenti el valor de les medalles i el nivell de la competició mundial.

Això no significa que un atleta cec pugui competir amb un atleta que sempre va en cadira de rodes, sinó que un atleta paraplègic pot competir i, de fet, competeix amb un atleta amb paràlisi cerebral que tingui un potencial físic semblant. En aquest últim cas, pot ocórrer que un atleta amb una cama amputada que habitualment camina amb una pròtesi decideixi utilitzar la cadira de rodes per competir perquè té el mateix potencial físic que els atletes paraplègics i els atletes amb paràlisi cerebral després de la valoració. Pot ser que ho volgués fer perquè troba que és més fàcil competir amb cadira de rodes que no pas córrer amb una pròtesi, o bé, simplement, considera que la cadira de rodes és una peça més del seu equipament esportiu. A mesura que l'estigma de la cadira de rodes desaparegui en la societat, potser es podria tenir més en compte el segon punt de vista. De fet, en el bàsquet en cadira de rodes actual, hi ha esportistes sense discapacitat que competeixen en aquest esport d'àmbit nacional a causa de la popularitat del joc en algunes regions del món per la manca de jugadors.

De manera interna, aquest moviment de fusió fa front a dos tipus d'oposició. D'una banda, aquells que es preocupen de manera lícita per la justícia del sistema perquè encara està en desenvolupament i, d'altra banda, les errades que es poden cometre en aquestes valoracions essencials.

Aleshores, encara n'hi ha que s'oposen perquè no volen veure cap disminució en les classes. Saben que s'enfrontaran a una oposició més forta i tindran menys oportunitats de guanyar medalles. No hi ha cap dubte de quin serà el punt de vista que s'imposi.

No cal dir que el dopatge i les tècniques no ètiques per a millorar el rendiment són qüestions importants dins l'esport paralímpic. El Comitè Paralímpic Internacional (CPI) ha signat els acords de l'Agència Mundial Antidopatge (AMA) i cada vegada es fan més proves antidopatge dins i fora de les competicions. No obstant això, no ens podem conformar perquè l'AMA tan sols controla aquells elements que coneix. Per tant, l'AMA ha d'incorporar experts paralímpics per a conscienciar i formar els responsables i els legisladors sobre les pràctiques no ètiques específiques dels atletes d'alt rendiment que tenen una discapacitat, atès que les pràctiques són possibles per la naturalesa específica de la discapacitat individual.

Probablement, l'amenaça més forta que hi ha, de la mateixa manera que en el Moviment Olímpic i en altres federacions esportives importants, és la gran diferència entre aquells que "tenen" i aquells que "no tenen". En l'esport paralímpic, el principal factor que impedeix la imparcialitat en la participació és l'actitud vers la gent amb una discapacitat en algunes societats i l'explosió d'equips sofisticats amb totes les despeses que impliquen les àrees de disseny de cadires de rodes i pròtesis. No hi ha cap dubte que l'esport ha impulsat la innovació en aquestes àrees crítiques, de la mateixa manera que els beneficis per a la societat són importants. Les cadires de rodes més lleugeres i fàcils de manejar, les pròtesis dissenyades per a l'eficàcia de la mecànica en lloc de l'estètica, etc., han canviat la manera de viure de la gent. Però per als nens d'alguns països no desenvolupats que estan mutilats per una mina antipersona, qualsevol mitjà de desplaçament independent és un luxe que no es pot comparar amb la mobilitat feta a mida que diàriament veiem en els nostres "sofisticats" carrers.

El factor més important en aquest moment és el desenvolupament continu d'una relació positiva i de suport mutu entre el CIO i el CPI, de manera que aquesta lliçó constitueixi un cercle complet. Mai no serà independent el CPI del CIO? Potser, però és improbable. Una altra pregunta és per què hauria de ser-ho. La millor manera que té el CPI de satisfer les cada vegada més nombroses demandes dels seus atletes i de complir els valors morals en l'organització dels Jocs Paralímpics és gràcies a aquest lligam increïble i fortuït. Els Jocs

Olímpics garanteixen que, al cap de dues setmanes després del gran esdeveniment, hi hagi una repetició a un nivell inferior, però amb les mateixes instal·lacions i infraestructures, per a gaudir d'un esdeveniment paral·lel protagonitzat per atletes d'elit amb una discapacitat: els paralímpics.

6. Conclusions

No volíem concloure aquest treball amb una sèrie d'estadístiques que aviat cauran en l'oblit. De fet, l'objectiu és estimular més el pensament i la investigació. De vegades, un bon mètode per acabar consisteix en concedir l'última paraula als altres.

Seül, Corea del Sud 1988

“Encara avui dia molts coreans se senten avergonyits per tenir membres a la família amb una discapacitat física o d'un altre tipus. Els amaguen, per la qual cosa només han informat al ministeri d'unes 900.000 persones discapacitades quan es calcula que hi ha més de quatre milions de coreans discapacitats. Els Paralímpics han despertat molts coreans que estaven adormits, de manera que s'ha arrencat el prejudici contra els discapacitats. Els coreans van veure que els atletes corrien i es divertien amb els seus amics, i es van adonar que la cega compassió o la sobreprotecció vers els discapacitats no està ben vista. A poc a poc han començat a acceptar els atletes tal com són i, lentament, s'han adonat de la indiferència experimentada vers els seus amics i familiars que han estat amagats darrere una paret, per un excés de protecció o de vergonya. Cap esdeveniment en la història de Corea no ha canviat la nostra societat de manera tan radical en un període de temps tan curt.”

Kow-Kwi-Nam
President
Comitè Organitzador dels Jocs Paralímpics de Seül

Barcelona, Espanya 1992

“Si l'Olimpisme és una filosofia de vida, que exalta i combina en un conjunt harmònic les qualitats del cos, del pensament i de l'esperit (Carta Olímpica; principi fonamental núm. 2), aleshores són molt pocs els arguments i la necessitat d'utilitzar una expressió

diferent, Paralimpisme, per a denominar una ideologia que parla del mateix principi en tots els sentits.”

Fernand Landry

Landry (1995)

Podríem debatre llargament sobre aquestes cites, però ho haurem de deixar per a una altra ocasió.

Bibliografia

Landry, Fernand (1995): "Paralympic Games and social integration", in Moragas, Miquel de and Miquel Botella (eds.): *The Keys to success: the social, sporting, economic and communication impact of Barcelona'92*. Bellaterra : Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, p. 124-138. Disponible a: http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp041_eng.pdf

Lectures complementàries

Beasley, Kim Allen (1996): "The Paralympic village: a barrier-free city", in Miquel de Moragas, Montserrat Llinés and Bruce Kidd (eds.): *Olympic Villages: a hundred years of urban planning and shared experiences*. International Symposium on Olympic Villages, Lausanne, 1996. Lausanne : International Olympic Committee, p. 105-119. Disponible a: http://blues.uab.es/olympic.studies/pdf/OD003_eng.pdf

Guttmann, L. (1976): *Textbook of sport for the disabled*. Oxford : Aylesbury Bucks.

Medawar, J. and D. Pyke (1999): *Hitler's gift: scientists who fled Nazi Germany*. London : R. Cohen : In association with the European Jewish Publishing Society.

Sainsbury, T. (1996): "Athletes at the Paralympic Village", in Miquel de Moragas, Montserrat Llinés and Bruce Kidd (eds.): *Olympic Villages: a hundred years of urban planning and shared experiences*. International Symposium on Olympic Villages, Lausanne, 1996. Lausanne : International Olympic Committee, p. 173-179.

Scruton, J. (1998): *Stoke Mandeville road to the Paralympics: fifty years of history*. Brill Aylesbury : Peterhouse Press.

Strohkendl, H. (1996): *The 50th anniversary of wheelchair basketball: a history*. New York : Waxmann.

Svardal, G. (1994): *Paralympics '94: no limits*. Oslo : Typografisk a.s.

Tiessen, J. A. (1997): *The Triumph of the human spirit: the Atlanta Paralympic experience*. Ontario : Disability Today Publishing Group.

Llocs web d'interès

Cerebral Palsy International Sports and Recreation Association
<http://www.cpisra.org/>

International Blind Sports Federation
<http://www.ibsa.es/>

International Olympic Committee

<http://www.olympic.org/>

International Paralympic Committee

<http://www.paralympic.org/>

International Stoke Mandeville Wheelchair Sports Federation

<http://www.wsw.org.uk/>

International Sports Federation for Persons with Intellectual Disability

<http://www.inas-fid.org/>

Paralympics Fact sheet: Australian Sport Commission

<http://www.ausport.gov.au/info/Factsheets/para.html>

Sydney 2000: Accessibility information

<http://www.gamesinfo.com.au/ac/index.html>

Jocs Paralímpics : passat, present i futur

La lliçó ofereix una anàlisi de l'emergència del Moviment Paralímpic, des dels seus inicis als Jocs de Stoke Mandeville fins l'acord entre el Comitè Internacional Paralímpic (CIP) i el Comitè Internacional Olímpic (CIO) que ha donat forma a l'organització dels Jocs Paralímpics. La lliçó proporciona una visió detallada de la naturalesa dels esports paralímpics, llur organització i requisits d'infraestructura, i tracta els aspectes i reptes clau que encara el Moviment Paralímpic, com són els sistemes de classificació dels atletes, el dopatge i l'acord CIP-CIO.

Tony Sainsbury

Centre d'Estudis Olímpics
Universitat Autònoma de Barcelona

Edifici N. 1a. planta
08193 Bellaterra (Barcelona)
Espanya

Phone +34 93 581 1992
Fax +34 93 581 2139

<http://ceo.uab.cat>
ceoie@uab.cat